

Informacja o zmianach w prawie upadłościowym i naprawczym

W dniu 1 stycznia 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. 2015 poz. 978), zwana dalej „**Prawem restrukturyzacyjnym**”, która zastąpiła dotychczasowe przepisy dotyczące postępowania naprawczego oraz zmieniła zasady dotyczące postępowania upadłościowego, w szczególności w zakresie podstaw ogłoszenia upadłości.

Jak wskazano w uzasadnieniu Prawa restrukturyzacyjnego, celem zmiany regulacji upadłościowych i naprawczych było zapewnienie skutecznych instrumentów, które pozwolą na przeprowadzenie restrukturyzacji przedsiębiorstwa dłużnika bez jego likwidacji. Jak wynika z opisanych niżej zmian, drugim celem było wyeliminowanie wątpliwości, które narastały przy ocenie podstaw ogłoszenia upadłości.

W związku z powyższym:

- a) regulacja dotycząca postępowania naprawczego, uregulowana dotychczas w ustawie z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze została przeniesiona do nowej ustawy – Prawo restrukturyzacyjne. W wyniku tej zmiany ustawa Prawo upadłościowe i naprawcze zyskała nową nazwę – Prawo upadłościowe (w dalszej części będzie powoływana jako „**Prawo upadłościowe**” lub „**p.u.**”),
- b) zmienionych zostało szereg ustaw, spośród których najistotniejsze zmiany dotknęły Prawa upadłościowego.

Poniżej zostaną przedstawione najbardziej istotne zmiany wprowadzone nowelizacją.

I. Nowe rodzaje postępowań uregulowanych w Prawie restrukturyzacyjnym.

Prawo restrukturyzacyjne przewiduje 4 nowe postępowania restrukturyzacyjne:

- a) postępowanie o zatwierdzenie układu,
- b) przyspieszone postępowanie układowe,
- c) postępowanie układowe,
- d) postępowanie sanacyjne.

ad. a) Głównym celem **postępowania o zatwierdzenie układu** jest **zawarcie układu w wyniku samodzielnego zbierania głosów wierzycieli przez dłużnika bez udziału sądu**, jednak przy udziale nadzorcy układu posiadającego licencję doradcy restrukturyzacyjnego. Nadzorca układu między innymi ma za zadanie udzielać wierzycielom informacji dotyczących sytuacji

majątkowej dłużnika i szans na powodzenie postępowania o zatwierdzenie układu i wykonania układu. Rolą sądu w tym typie postępowania jest jedynie zatwierdzenie układu przyjętego przez wierzycieli. Takie postępowanie może być prowadzone, **jeżeli suma wierzytelności spornych** uprawniających do głosowania nad układem **nie przekracza 15% sumy wierzytelności** uprawniających do głosowania nad układem. W najprostszej formule głosowania nad układem układ zostaje przyjęty, jeżeli za jego przyjęciem wypowie się większość wierzycieli uprawnionych do głosowania nad układem, mających łącznie co najmniej dwie trzecie sumy wierzytelności uprawniających do głosowania nad układem.

ad. b) Przyspieszone postępowanie układowe umożliwia dłużnikowi zawarcie układu po sporządzeniu i zatwierdzeniu spisu wierzytelności w uproszczonym trybie. Jak wynika z samej nazwy postępowania, jego cechą ma być szybkość. Ustawodawca przewiduje, że takie postępowanie będzie trwało około 2-3 miesięcy. Podobnie jak postępowanie o zatwierdzenie układu, postępowanie przyspieszone może być prowadzone, **jeżeli suma wierzytelności spornych** uprawniających do głosowania nad układem **nie przekracza 15% sumy wierzytelności** uprawniających do głosowania nad układem. W odróżnieniu od postępowania o zatwierdzenie układu, postępowanie przyspieszone jest prowadzone z udziałem sądu. Sąd rozpoznaje wniosek o otwarcie postępowania przyspieszonego w terminie 7 dni od dnia jego złożenia na posiedzeniu niejawnym. Uwzględniając wniosek, wyznacza sędziego-komisarza i nadzorcę sądowego, który ma 2 tygodnie na złożenie spisu wierzytelności, spisu wierzytelności spornych i planu restrukturyzacyjnego. W tym postępowaniu dłużnik sprawuje zarząd nad swoim majątkiem, ale może zostać go pozbawiony. Postępowanie toczy się w sposób zbliżony do dotychczasowego postępowania o ogłoszenie upadłości, w którym w drodze zabezpieczenia ustanowiono tymczasowego nadzorcę sądowego, zaś skutki otwarcia przyspieszonego postępowania układowego są zbliżone do skutków ogłoszenia upadłości z możliwością zawarcia układu na podstawie dotychczasowych przepisów Prawa upadłościowego. Z dniem otwarcia przyspieszonego postępowania układowego mienie służące prowadzeniu przedsiębiorstwa oraz mienie należące do dłużnika staje się masą układową. Po złożeniu przez nadzorcę sądowego spisu wierzytelności, spisu wierzytelności spornych i planu restrukturyzacyjnego, sędzia-komisarz niezwłocznie wyznacza termin zgromadzenia wierzycieli w celu głosowania nad układem.

ad. c) Postępowanie układowe umożliwia dłużnikowi zawarcie układu po sporządzeniu i zatwierdzeniu spisu wierzytelności. W tym postępowaniu dłużnik sprawuje zarząd nad swoim majątkiem, ale może zostać go pozbawiony. W odróżnieniu od dwóch poprzednich postępowań, zwykle postępowanie układowe może być prowadzone, **jeżeli suma wierzytelności spornych** uprawniających do głosowania nad układem **przekracza 15% sumy wierzytelności** uprawniających do głosowania nad układem. Postępowanie układowe także prowadzone jest przy udziale sądu. Sąd rozpoznaje wniosek o otwarcie postępowania układowego na posiedzeniu niejawnym w terminie dwóch tygodni od dnia złożenia wniosku, chyba że istnieje konieczność wyznaczenia rozprawy - w takim przypadku wniosek rozpoznaje się w terminie sześciu tygodni. Postępowanie o otwarcie postępowania układowego i postępowanie układowe toczą się w sposób zbliżony do dotychczasowego

postępowania o ogłoszenie upadłości i postępowania upadłościowego z możliwością zawarcia układu. Skutki otwarcia postępowania układowego są zbliżone do skutków ogłoszenia upadłości z możliwością zawarcia układu na podstawie dotychczasowych przepisów Prawa upadłościowego. Z dniem otwarcia postępowania układowego mienie służące prowadzeniu przedsiębiorstwa oraz mienie należące do dłużnika staje się masą układową. Uwzględniając wnioski o otwarciu postępowania układowego, sąd wyznacza sędziego-komisarza i nadzorcę sądowego, który ma 30 dni na złożenie spisu wierzytelności i planu restrukturyzacyjnego. Po złożeniu przez nadzorcę sądowego planu restrukturyzacyjnego i spisu wierzytelności sędzia-komisarz niezwłocznie wyznacza termin zgromadzenia wierzycieli w celu głosowania nad układem.

ad. d) Postępowanie sanacyjne umożliwia dłużnikowi przeprowadzenie działań sanacyjnych oraz zawarcie układu po sporządzeniu i zatwierdzeniu spisu wierzytelności. Jest przeznaczony dla przedsiębiorców, którzy z różnych przyczyn nie mogli zawrzeć układu w ramach 3 innych trybów. To postępowanie zakłada wykorzystywanie wielu instrumentów prawnych umożliwiających poprawienie sytuacji finansowej przedsiębiorcy, takich jak odstąpienie od niekorzystnych dla dłużnika umów cywilnoprawnych. Zgodnie z przepisami Prawa restrukturyzacyjnego za działania sanacyjne uważa się **czynności prawne i faktyczne, które zmierzają do poprawy sytuacji ekonomicznej dłużnika i mają na celu przywrócenie dłużnikowi zdolności do wykonywania zobowiązań**, przy jednoczesnej ochronie przed egzekucją. Rozpoznanie wniosku o wszczęcie postępowania sanacyjnego następuje w takim samym trybie, co rozpoznanie wniosku o wszczęcie postępowania układowego. Przed rozpoznanie wniosku o otwarciu postępowania sanacyjnego sąd tytułem zabezpieczenia może ustanowić tymczasowego nadzorcę sądowego lub tymczasowego zarządcę. W tym typie postępowania, otwierając postępowanie sanacyjne, sąd prawie zawsze odbierze zarząd własny dłużnikowi i wyznaczy zarządcę. Pozostawienie zarządu własnego dłużnikowi stanowi wyjątek i może być podyktowane jedynie koniecznością osobistego udziału dłużnika w postępowaniu, jeśli reprezentanci dłużnika dają gwarancję należytego sprawowania zarządu. Z dniem otwarcia postępowania sanacyjnego mienie służące prowadzeniu przedsiębiorstwa oraz mienie należące do dłużnika staje się masą sanacyjną. Sędzia-komisarz zatwierdza plan restrukturyzacyjny przygotowany przez zarządcę w porozumieniu z dłużnikiem po zasięgnięciu opinii rady wierzycieli. Plan restrukturyzacyjny jest realizowany przez zarządcę. Po zrealizowaniu planu restrukturyzacyjnego lub jego odpowiedniej części sędzia-komisarz zwołuje zgromadzenie wierzycieli w celu głosowania nad układem.

II. Zmiany w Prawie upadłościowym.

1) Nowa definicja stanu niewypłacalności.

Ustawodawca postanowił pozostać przy dwóch podstawach określania stanu niewypłacalności dłużnika – jednej związanej z płynnością finansową dłużnika i drugiej

związanej z nadmiernym zadłużeniem. Zmieniły się jednak przesłanki zaistnienia tych podstaw.

a) przesłanka płynności finansowej

W myśl nowego brzmienia przepisu art. 11 ust. 1 p.u. niewypłacalnym jest dłużnik, który **utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych**. Ustawodawca wprowadza **domniemanie faktyczne** polegające na uznaniu, że dłużnik utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych, **jeżeli opóźnienie w wykonaniu zobowiązań pieniężnych przekracza 3 miesiące**. Wprowadzenie tego progu czasowego należy ocenić pozytywnie z tego względu, że przed nowelizacją prawa upadłościowego występowały liczne wątpliwości co do tego, w jakim momencie dłużnik staje się niewypłacalny i obawiano się, że nawet dwutygodniowe opóźnienie w płatności uzasadnia zaistnienie stanu niewypłacalności.

b) przesłanka nadmiernego zadłużenia

Druga z przesłanek niewypłacalności odnosi się tylko do dłużników będących osobami prawnymi albo jednostkami organizacyjnymi nieposiadającymi osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną (nie ma jednak zastosowania do spółek osobowych, w których przynajmniej jednym współnikiem odpowiadającym za zobowiązania spółki całym swym majątkiem jest osoba fizyczna).

Taki podmiot może zostać uznany za niewypłacalny także wtedy, gdy jego **zobowiązania pieniężne przekraczają wartość jego majątku**, a stan ten utrzymuje się **przez okres przekraczający 24 miesiące**.

W celu wyeliminowania wątpliwości co do tego, w jaki sposób mają być obliczane tzw. ujemne kapitały, ustawodawca wprowadził kolejne **domniemanie: zobowiązania pieniężne dłużnika przekraczają wartość jego majątku, jeżeli zgodnie z bilansem jego zobowiązania, z wyłączeniem rezerw na zobowiązania oraz zobowiązań wobec jednostek powiązanych, przekraczają wartość jego aktywów**, a stan ten utrzymuje się przez okres przekraczający 24 miesiące.

W tym przypadku również należy pozytywnie ocenić wprowadzenie wyraźnych progów, które pozwolą na uniknięcie dotychczasowych wątpliwości, które skutkowały nawet takimi wnioskami, że już w 2 tygodnie po jednorazowym przekroczeniu wartości majątku przez zobowiązania osoba prawna stawała się niewypłacalna.

2) Wydłużenie czasu na zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości.

Wydłużony został czas na zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości z 2 tygodni do **30 dni od dnia, w którym wystąpiła podstawa do ogłoszenia upadłości**.

3) Oddalenie wniosku przez sąd.

Dotychczas przepis art. 12 p.u. przewidywał uprawnienie sądu do oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości, jeśli opóźnienie w wykonaniu zobowiązań nie przekraczało trzech miesięcy, a suma niewykonanych zobowiązań nie przekraczała 10% wartości bilansowej przedsiębiorstwa dłużnika. Przepis ten został uchylony, co wynikało z opisanego wyżej sformalizowania przesłanek niewypłacalności.

Nowy art. 12a p.u. przewiduje **obowiązek sądu** oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości złożonego przez wierzyciela, **jeśli dłużnik udowodni, że wierzytelność objęta wnioskiem ma w całości charakter sporny** a spór powstał między stronami przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości. Sporność wierzytelności jako przesłanka negatywna do ogłoszenia upadłości podnoszona była dotychczas w orzecznictwie sądowym i literaturze prawa.

Przesłanką do oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości pozostała sytuacja, w której majątek niewypłacalnego dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania. Dodatkowo sąd będzie teraz oddalał wniosek o ogłoszenie upadłości także, jeśli majątek niewypłacalnego dłużnika będzie wystarczał jedynie na zaspokojenie kosztów postępowania.

4) Prokurent a obowiązek składania wniosku o ogłoszenie upadłości.

Przy poprzednim brzmieniu art. 21 ust. 2 p.u. wątpliwości wywoływało ustalenie, czy prokurent jest zobowiązany do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Zagadnienie ma duże znaczenie z uwagi na odpowiedzialność odszkodowawczą osób zobowiązanych do zgłoszenia wniosku, a także z uwagi na możliwość orzeczenia wobec takich osób zakazu prowadzenia działalności gospodarczej i pełnienia funkcji w spółkach prawa handlowego. W literaturze prawa przeważał pogląd, że prokurent nie był zobowiązany do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości.

Jak wynika z uzasadnienia nowelizacji Prawa upadłościowego, pomimo że dominujący pogląd w literaturze prawa wskazywał już, że prokurenci nie są zobowiązani do składania wniosku o ogłoszenie upadłości, wątpliwości miały zostać „jednoznacznie wyeliminowane” przez zmianę powyższego przepisu. W nowym art. 21 ust. 2 p.u. krąg osób zobowiązanych do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości osób prawnych lub jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej został określony przez wskazanie, że zobowiązany do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości jest każdy *„kto na podstawie ustawy, umowy spółki lub statutu ma prawo do prowadzenia spraw dłużnika i do jego reprezentowania, samodzielnie lub łącznie z innymi osobami.”*. Prokurent nie został więc wyłączony z tego kręgu literalnie. Jednak, jako, że prokurent jest osobą uprawnioną do reprezentowania spółki **na podstawie dokumentu prokury**, a nie ustawy, umowy spółki lub statutu, wydaje się, że na gruncie nowego brzmienia przepisu art. 21 ust. 2 p.u. prokurent nie jest zobowiązany do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości.

5) Zmiana elementów obowiązkowych wniosku o ogłoszenie upadłości.

Nowelizacja przewiduje także zmianę niektórych elementów obowiązkowych wniosku o ogłoszenie upadłości. Większość zmian ma charakter doprecyzowujący.

Zmianą istotną w tym zakresie jest wprowadzenie obowiązku uiszczenia przez Wnioskodawcę (a więc zarówno wierzyciela jak i dłużnika) **zaliczki na wydatki w toku postępowania** w przedmiocie ogłoszenia upadłości i załączenie dowodu jej uiszczenia do wniosku o ogłoszenie upadłości. Zaliczka wynosi **jednokrotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku** w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. W przypadku braku uiszczenia zaliczki przewodniczący wzywa do uiszczenia zaliczki w terminie tygodnia pod rygorem zwrotu wniosku.

6) Przygotowana likwidacja (tzw. likwidacja Pre-pack)

Nowelizacja przewiduje możliwość przeprowadzenia przygotowanej likwidacji majątku upadłego. Do wniosku o ogłoszenie upadłości może być dołączony wniosek o zatwierdzenie warunków sprzedaży przedsiębiorstwa dłużnika lub jego zorganizowanej części lub składników majątkowych stanowiących znaczną część przedsiębiorstwa. Przygotowana likwidacja ma za zadanie ułatwić i przyspieszyć sprzedaż przedsiębiorstwa upadłego. Wniosek powinien zawierać oznaczenie warunków sprzedaży obejmujących co najmniej oznaczenie ceny oraz nabywcy. Wniosek o zatwierdzenie warunków sprzedaży rozpoznawany jest łącznie z wnioskiem o ogłoszenie upadłości.

7) Zmiana obowiązków wierzyciela w zakresie zgłaszania wierzytelności.

Ważniejsze zmiany dotyczące zgłaszania wierzytelności obejmują termin oraz sposób zgłaszania wierzytelności. Dotychczasowy termin na zgłaszanie wierzytelności wynosił od miesiąca do 3 miesięcy. **Celem przyspieszenia postępowania został on skrócony do 30 dni.** Zgłoszenia wierzytelności w obowiązującym stanie prawnym można dokonać za pośrednictwem **systemu teleinformatycznego**. Istotną zmianą jest także rezygnacja z konieczności składania przez wierzycieli dowodów uzasadniających zgłoszenie wierzytelności. Wierzyciel ma aktualnie obowiązek jedynie **wskazania dowodów, bez konieczności ich załączania**. Dopiero gdy syndyk nie znajdzie dowodu w księgach rachunkowych upadłego, będzie mógł wezwać wierzyciela do przesłania dowodu.

III. Podsumowanie.

Opisane powyżej zmiany w zakresie postępowania upadłościowego i naprawczego mają na celu przede wszystkim oddzielenie postępowań restrukturyzacyjnych od stygmatyzujących je postępowań upadłościowych. Nadto, wiele zmian zostało wprowadzonych z myślą o przyspieszeniu postępowań upadłościowych, które dotychczas trwały nierzadko przez kilka lat. Najbardziej cenne w praktyce okażą się zapewne zmiany eliminujące wątpliwości interpretacyjne, które szczególnie były odczuwalne w zakresie przesłanek ogłoszenia upadłości.

Warszawa, 11 marca 2016 r.